

Caccobius schreberi

Fläckdyvel

Skalbaggar, Bladhorningar och ekoxbaggar

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Nationellt utdöd (RE)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Coleoptera (skalbaggar), **Familj:** Scarabaeidae (bladhorningar), **Släkte:** *Caccobius*, **Art:** *Caccobius schreberi* - fläckdyvel (Linnaeus, 1767) **Synonymer:**

Kännetecken

En 6–7 mm lång bladhorning med starkt kullrig och knubbig kroppsform och kraftiga grävben. Kroppen är glänsande svart med två gulröda stora fläckar på vardera täckvingen, ben och antenner gulröda. Antennerna är korta och försedda med tydliga klubbor. Halskölden är påfallande stor och hos stora hannar är framkanten försedd med fyra små upphöjningar.

Utbredning och status

Endast känd från östra Skåne, Öland och Gotland (endast 1800-talsfynd). En fynduppgift från Göteborgstrakten är sannolikt felaktig. Starkt minskande under 1900-talet. De senaste fynden från Skåne härrör från 1955 (en obekräftad uppgift om ett fynd vid Degeberga på 1960-talet finns också). På Öland var ett flertal lokaler kända fram till 1960-talet. Därefter finns endast ett fynd från 1980, men vid en inventering under 2000-2002 eftersöktes arten förgäves på kända lokaler. Arten finns närmast i Danmark (där den dock ej är funnen efter 1900) och förekommer i övrigt i Mellan- och Sydeuropa, Nordafrika, Baltikum, Ryssland, Turkiet, Kaukasus och sydvästra Asien.

Ekologi

Lever i spillning på öppen, torr betesmark. Hos oss funnen såväl på ren sandmark (t.ex. i den östskånska sandstämpan) som på sandiga torrängar och alvartorrängar. Klarar ej av ett slutet vegetationstäckande sammanhängande grässvål. Även i Mellaneuropa är arten knuten till varma, stäppartade lokaler. Levnadssättet är ej närmare utrett, men sannolikt gräver skalbaggen liksom hos våra *Onthophagus*-arter m.e.l.m. grunda gångar i marken under spillningshögen, vilka fylls med spillning. Larvutvecklingen sker under sommaren. Fullbildade individer påträffas under maj-juni och i augusti.

Hot

Artens försvinnande kan tillskrivas såväl nerläggning av betesmark som ändringar i betesdriften. Minskningen av arealen betesmark har slagit särskilt hårt mot de magra, sandiga markerna. Ett generellt sett lägre betestryck leder dessutom till en tätare vegetationsstruktur med färre markblottor. Detta leder till ett mindre gynnsamt mikroklimat, och den tätare grässvålen missgynnar också på ett mer direkt sätt de grävande arterna. Användandet av avmaskningsmedel (avermectiner) utgör en ytterligare belastning på populationer som redan är hårt trängda. Åtgärder. Arten är med stor sannolikhet redan försvunnen från landet. Skulle den visa sig leva kvar är riktade insatser nödvändiga. Generellt gäller då att upprätthålla en relativt hård hävd av magra, ogödslade naturbetesmarker, och undvika användandet av avmaskningsmedel.

Litteratur

Landin, B. -O. 1957. Bladhorningar. *Svensk Insektfauna. Rekv. nr 46*. Stockholm.

Ljungberg, H. 1999. *Skalbaggar och andra insekter på sandstämplokaler i östra Skåne*. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.

Ljungberg, H. 2002. Bete, störning och biologisk mångfald i odlingslandskapet – hotade skalbaggar i öländska torrmarker. *Länsstyrelsen i Kalmar län, Miljöenheten, meddelande 2002:20*.

Författare

Rickard Baranowski 1995. Rev. Bengt Ehnström 1999, Håkan Ljungberg 2005. © ArtDatabanken, SLU 2005.